

Гродський І.Я.
викладач кафедри англійської мови
Гуманітарного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ОРІЄНТОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Зміни, що відбуваються в освітній реформі, актуалізують проблеми іншомовного спілкування та оптимізують пошук шляхів удосконалення навчання майбутніх педагогів іноземної мови як засобу комунікації. У сучасних умовах розвитку й постійного розширення всебічних міжнародних контактів іноземна мова стає найважливішим засобом професійного спілкування спеціалістів різних профілів, тому останнім часом як за рубежом, так і в Україні все більше уваги приділяється проблемі викладання іноземних мов з урахуванням потреб майбутніх фахівців. Професійна, комунікативно-спрямована підготовка з іноземної мови є доцільною й методично виправданою, щоб сформувати в студентів здатність іншомовного спілкування в конкретних професійних, ділових, наукових сферах і ситуаціях.

Процес навчання професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою є одним з найважливіших компонентів навчальної діяльності студентів немовних спеціальностей, що виконує в педагогічному процесі такі функції: справляє загальний стимулюючий вплив на навчальну діяльність студентів; забезпечує необхідний та достатній рівень володіння іноземною мовою в ситуаціях професійно орієнтованого спілкування; позитивно позначається на якості знань, умінь та навичок студентів; регулює перебіг розумової діяльності студентів і сприяє їх інтелектуальному розвитку; спонукає до самостійної й творчої діяльності, до застосування більш досконалих способів розв'язання практичних

завдань.

Доведено, що сутність навчання іншомовної професійно спрямованої комунікації полягає в інформаційній функції, коли студенти, моделюючи ситуації професійного спілкування іноземною мовою, не тільки обмінюються заданою інформацією, але видозмінюють її, створюють якісно нову з метою одержання необхідної їм інформації в конкретній сфері професійної діяльності [4, с. 7].

Останнім часом у практиці викладання іноземних мов у вищій школі відзначається посилення тенденції до навчання професійно орієнтованого аспекту іншомовної комунікації. Професіоналізація навчання іноземних мов висуває за головну мету підготовку фахівця, здатного використовувати іноземну мову як інструмент професійної діяльності й професійного пізнання (Т. Алексєєва, Л. Ананьєва, Л. Гапоненко, І. Куліш, В. Момот, О. Полякова, Л. Романова, Г. Скуратівська та ін). Тому даний напрямок у практиці викладання іноземних мов у вищій школі можна вважати на теперішній час одним з найактуальніших.

Специфіка навчання іншомовної професійно орієнтованої комунікації полягає у: використанні комунікативного підходу в навчанні іноземної мови; застосуванні провідних видів мовленнєвої діяльності, таких як говоріння, аудіювання, читання та письмо в навчальному процесі в умовах, що моделюють ситуації реального професійного спілкування іноземною мовою; моделюванні ситуацій професійного спілкування, які створюють максимальне зближення навчального процесу й реальної професійної комунікації іноземною мовою.

Процес навчання іншомовного професійно орієнтованого спілкування у ВНЗ розглядається як важлива передумова формування іншомовної професійної комунікативної компетенції студентів, яка відбиває зміст, сутність та специфіку даного процесу.

Професійно комунікативна компетенція є особливим видом компетенції, яка визначається як готовність та здібність до оволодіння предметними, науковими знаннями в професійному спілкуванні.

Формування іншомовної професійної комунікативної компетенції майбутніх фахівців (студентів) обумовлено соціально-економічними змінами ринкової економіки й нагальними потребами суспільства до значної трансформації цілей і завдань професійної освіти й визначається як володіння індивідом необхідною сумою знань, умінь і навичок, що визначають ступінь сформованості його професійної діяльності, стилю професійного спілкування та його особистості як носія визначених цінностей, ідеалів і професійної свідомості [1. с. 9].

Навчання професійно спрямованого іншомовного спілкування тісно пов'язано з поняттям професійної мотивації, оскільки мета навчання іншомовної професійно спрямованої комунікації мотивована необхідністю встановлення мовленнєвого контакту під час професійного спілкування з закордонними фахівцями для одержання якісно нової значущої інформації в конкретній галузі професійної діяльності.

Мотивація навчання іншомовного професійно орієнтованого спілкування у ВНЗ – пов'язано з тим, що: мотивація – найважливіша умова формування іншомовної професійної комунікації студентів. В основі мотивації лежить усвідомлення індивідом корисності й необхідності своїх дій, спрямованих на досягнення конкретної мети – практичне оволодіння професійним аспектом іншомовної комунікації.

Таким чином, навчання професійного спілкування іноземною мовою вимагає розгляду мотивації у двох аспектах:

1. Стимулювання навчання студентів іншомовної діяльності в межах ситуацій професійного спілкування, що дозволило активізувати їх інтелектуальну діяльність та створити позитивний психологічний клімат під час навчання професійно орієнтованого аспекту іншомовної комунікації.

2. Керування іншомовної мовленнєвої діяльності студентів на основі моделювання ситуацій професійного спілкування. Комунікативне моделювання діяльності студентів було запропоновано Є. Маслико як найефективніший

інструмент керування усним іншомовним спілкуванням та неможливо без урахування двох груп чинників, що характеризують професійно орієнтовану комунікацію іноземною мовою [2. с. 29]

Принцип включеності іншомовної професійної мовленнєвої діяльності в загальнодіяльнісний акт дозволяє вирішувати завдання моделювання усного професійного спілкування в межах навчально-мовленнєвих (професійних) ситуацій.

Принцип діяльнісної диференціації припускає моделювання іншомовного усного професійно орієнтованого спілкування студентів на рівні операцій, дій і діяльності.

Принцип діяльнісної трансформації в моделюванні професійного спілкування студентів як одного з видів іншомовної мовленнєвої діяльності відображає здатність її окремих ланок до трансформації.

Принцип реального обліку структури іншомовної професійної мовленнєвої дії в єдності мотиваційно-спонукальної, виконавчої фази і фази отримання результату з наміченою метою професійного спілкування найбільш повно реалізується в рольовій (діловій) грі.

Принцип адекватності навчальної моделі професійного спілкування структурі, техніці й функціонально-значеннєвим характеристикам реальної іншомовної професійної комунікації, що дозволяє створити моделі операційного й діючого рівнів для навчання таким аспектам техніки іншомовної професійної комунікації, як зміна ролей, діловий етикет, композиція діалогу.

Педагогічна умова успішного навчання студентів ВНЗ професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою: створення мотивації навчання іншомовної професійної комунікації у ВНЗ тісно пов'язано із специфічними особливостями навчального процесу, у межах якого здійснюється загальне стимулювання іншомовної професійно спрямованої комунікативної діяльності студентів та аспекту керування іншомовною комунікативною діяльністю студентів

на основі моделювання ситуацій і застосування принципів професійної комунікації з метою навчання [3. с. 44].

У навчанні техніки комунікативної взаємодії виділяються три етапи: аналіз діалогу-зразка; реконструкція діалогу-зразка; створення діалогу (полілогу) у межах заданої ситуації спілкування.

Практична значущість навчання студентів немовних спеціальностей професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою полягає в тому, що при виконанні мовленнєвих дій, що включають професійне завдання, увага студентів спрямована на його вирішення, що дає можливість уникнути етапу ізольованого тренування лінгвістичного, мовленнєвого матеріалу. Запропонована технологія з навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою має певний ступінь новизни, тому що спрямована на розвиток у студентів практичних навичок соціально-професійного мовлення у сфері ділових контактів із зарубіжними партнерами та колегами, що є однією з передумов виконання соціального замовлення громадянського суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернацька О. В. Моделювання ситуацій професійної діяльності у навчанні іноземної мови студентами немовних спеціальностей: Автореф.дис. ... канд.пед.наук:13.00.04 / Київськ.нац.ун-т.ім. Тараса Шевченка – Київ, 2004 – 21 с.
2. Гапонова С.В. Сучасні методи викладання іноземних мов за рубежом // Іноземні мови .- 1998.- № 1. – С. 24-31
3. Ніколаєва С.Ю., Шерстюк О.М. Сучасні підходи до викладання іноземних мов // Іноземні мови.- 2002.- № 1. – С. 39-46
4. Сура Н. А. Навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною: Автореф.дис. ... канд.пед.наук:13.00.04 / Луганськ.нац.пед.ун-т.ім. Тараса Шевченка – Луганськ, 2005 – 23 с.